

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
Кафедра корейської і японської філології

Курсова робота
з японської філології
на тему:

**ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОСОБИСТИХ ЗАЙМЕННИКІВ У
ЯПОНСЬКІЙ МОВІ**

Студентки групи Пяп06-21
факультету східної і слов'янської філології
денної/заочної форми здобуття освіти
Освітньої програми: Японська мова і література та
переклад, західноєвропейська мова.

Спеціальності 035 Філологія
Спеціалізації 035.069 Східні мови та літератури
(переклад включно), перша – японська

Ревенко

Олександри Дмитрівни

Науковий керівник: Тетяна Сергіївна Дементьєва

Національна шкала

Кількість балів

Оцінка ЄКТС

Київ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАЙМЕННИКІВ В СУЧАСНІЙ ЯПОНСЬКІЙ МОВІ	5
1.1. Поняття «займенник» у сучасній японській мові.....	5
1.2. Класифікація займенників в японській мові.....	8
Висновки до Розділу 1	10
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОСОБИСТИХ ЗАЙМЕННИКІВ У ЯПОНСЬКІЙ МОВІ	11
2.1. Особливості застосування особистих займенників 1 особи.....	11
2.2. Особливості застосування особистих займенників 2 особи.....	20
2.3. Особливості застосування особистих займенників 3 особи.....	26
Висновки до Розділу 2	31
ВИСНОВКИ	33
要約	36
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	37
ДОДАТКИ	40

ВСТУП

Особливістю японських особистих займенників є їхня переважно семантична категоризація, в той час як з формальної точки зору вони поводяться подібно до звичайних іменників. Це значно відрізняє японську мову від більшості європейських мов, де особисті займенники формують чітко визначені граматичні класи. У японській мові, хоча кількість особистих займенників і збільшується через етикетні нюанси, їх роль в мовній системі залишається периферійною. Це видно з низької частоти використання цих займенників у як оповідних, так і у діалогічних текстах. Периферійність цих займенників також проявляється в їх неповному відображенні соціальних ролях: відсутні займенники другої особи з адресативним значенням для вищих по рангу осіб і займенники третьої особи для позначення предметів або тварин.

Слід зазначити, що особові займенники японської мови являють собою надивовиж вражаючі приклади на доказ ідеї про особистісність японців, якій властиво визначатися через стосунки з оточенням. Перш за все це проявляється в наявності досить широкого спектру слів на позначення власної персони – тут і особові займенники звичного нам вигляду, і інші слова, що контекстуально перебирають на себе функції займенників і на більшість індо-європейських мов перекладаються як «я» (Петриченко, 2002, с. 431).

Актуальність теми полягає у недостатньому дослідженні особистих займенників японської мови. Вивчення особливостей застосування особистих займенників допомагає поглибити розуміння граматики в японській мові.

Об'єктом дослідження є особисті займенники японської мови.

Предметом дослідження є особливості функціонування особистих займенників у японській мові.

Мета дослідження полягає в спробі визначити специфіку вживання японських особистих займенників.

Для досягнення мети нам потрібно виконати наступні **завдання**:

1. Дослідити поняття «займенник» в японській мові.

2. Визначити класифікацію займенників у сучасній японській мові.
3. Проаналізувати особливості вживання особистих займенників 1 особи.
4. Встановити особливості застосування особистих займенників 2 особи.
5. Визначити особливості функціонування особистих займенників японської мови 3 особи.

Матеріалом дослідження слугували особисті займенники з мовлення персонажів аніме *ちよびっツ* («Чобіти»), *魔法科高校の劣等生* («Нездара в старшій школі магії»), *桜蘭高校ホスト部* («Гурток побачень старшої школи Оуран»), *屍鬼* («Шікі»), *ワンパンマン* («Ванпанчмен»).

Для досягнення цілей дослідження були використані такі **методи**:

- Лінгвістичний аналіз: аналіз граматики японської мови;
- Контекстуальний аналіз: вживання особистих займенників в реченнях.

Наукова новизна полягає у вивченні особистих займенників у сучасній японській мові та особливості їх функціонування.

Практичне значення цієї роботи в тому, що вона може використовуватися лінгвістами для поглибленого вивчення займенників японської мови.

Обсяг і структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів з підрозділами, висновків до розділів, загальних висновків, анотації японською мовою, списку використаної літератури (26 джерел) та додатків (4).

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАЙМЕННИКІВ В СУЧАСНІЙ ЯПОНСЬКІЙ МОВІ

1.1. Поняття «займенник» у сучасній японській мові

Особливістю японської мови є багаточисельність особових займенників, і разом з тим (через відсутність особового відмінку дієслів та необов'язковість наявності суб'єкту в висловлюванні) – неочевидність вираження особи. Причиною цього є особливе мовне світосприйняття японців, збережене завдяки багатовіковій ізоляції. Японській лінгвіст Окутсу Кеїчіро зазначає: «Є така думка, що японська мова «розпливчата» частково тому, що суб'єкт та інші іменники часто видаляються, але, якщо мовець та той, хто слухає усвідомлюють вербальний та невербальний контекст, в якому відбувається висловлювання, все, що насправді відбувається – це те, що вони не повинні нескінченно говорити про речі, які вони обидва знають. На додаток, японська мова – надзвичайно раціональний, економний тип мови, що залежить від контексту» (The Myth of the Subjectless Sentence).

Японські займенники досліджували такі лінгвісти, як Miki Hashiguchi (Hashiguchi, 1998), Yasuko Nagasaki (Nagasaki, 2007), Tomofumi Owada (Owada, 2010), Kanae Nakamine (Nakamine, 2019), Hiroaki Kodama (Kodama, 2016), Kanako Nohara and Yuichi Matsuda (Nohara, Matsuda, 2015), Shoichi Iwasaki (Iwasaki, 2013), 金井 勇人 (金井 勇人, 2003), 松 恵子 та 謝 敏華 (松 恵子, 謝 敏華, 2015), 奥村 恒哉 (奥村 恒哉, 1957) та інші.

Як пише японський вчений Екояма Цунеакі, важлива особливість японської мови полягає в тому, що один і той самий зміст виражається по-різному в залежності від суспільних відносин між людьми. Саме з ввічливістю пов'язана величезна кількість особових займенників, оскільки вибір займенників залежить від статі, віку та соціального статусу мовця (Москальов, 2022, с. 105).

У японській мові займенник використовується рідше, ніж в інших мовах. Однією з причин цього є необов'язковість згадки суб'єкта в реченні. Тому, в

загальному випадку при перекладі допускається додавати відсутні займенники в текст (Абрамович, 2021).

Крім етикетних відмінностей, у системі японських особистих займенників значні ще два чинники. Різниця між чоловічим та жіночим варіантами мови виявляється особливо помітною саме тут: є спеціальні чоловічі та спеціальні жіночі займенники, а деякі займенники у чоловіків та жінок мають різні значення. З іншого боку, соціальні зміни у Японії після Другої світової війни особливо позначилися на даній системі: деякі займенники стали зникати чи змінили значення (Tanaka, 1999).

Займенники сучасної японської мови не складають єдиної та однорідної системи. Вони мають чотири підсистеми: старшу чоловічу, старшу жіночу, молодшу чоловічу, та молодшу жіночу. На вживання особових займенників також впливають соціальні та професійні розбіжності (Петриченко, 2002).

Ця класифікація, зроблена в кінці ХХ століття, в той час, як система японських особистих займенників постійно змінюється. Отже, нині мало носіїв старих підсистем, але наступні покоління могли успадкувати деякі особливості їхнього мовлення.

У сучасній японській мові вибір необхідного займенника з існуючої палітри варіантів є ситуативно обумовленим та різниться не тільки відповідно до статі, але й віку, класу, регіону народження чи проживання мовця. Так, скажімо, займенник *vashi* (приклади з японської мови записано курсивом шляхом транскрибування) зазвичай обирається для самоназивання лише літніми чоловіками або представниками деяких регіонів Японії. Маркером класової приналежності чоловіків може слугувати кількісне переважання слів *боку* чи *оре* на позначення себе в неофіційних ситуаціях, адже другий варіант більш яскраво демонструє наявність волі та фізичної сили у мовця, а тому вважається занадто грубим та просторічним серед представників вищого та верхніх прошарків середнього класів. Та навіть чоловіки, що відносять себе до нижчого класу, при розмові із співрозмовником, який стоїть на більш високому посадовому або віковому щаблі, ситуативно обирають не *оре*, а нейтральне *боку* або ж аморфно-нейтральне *vashi* (Петриченко, 2002, с. 432).

Займенник – це лише частина складної системи японського етикету, поряд з ввічливими дієслівними формами (яп. 読む «йому», читати – яп. 読みます «йомімасу», те ж ввічливо), особливими формами прикметників (яп. 高い «такай», «великий, гучний» та яп. 高いです «такай десу»), системою поважних префіксів (яп. 茶 «ча» – чай і яп. 御茶 «оча» зелений чай), пласта стилістичних синонімів (яп. 行く, 参る, いらっしゃる для «ходити»). Вибір займенника залежить від статі, віку та соціального статусу обох мовців, від предмета та об'єкта розмови (Kim, 2013).

Головне правило – в офіційній промові уникають займенника першої та другої особи. Японські займенники, здебільшого, мають ще хоча б одне значення. В українській, наприклад, слово «я» не означає нічого, крім «я», а в японському 私 означає «приватний, особистий»; 家– «будинок», 僕– «слуга» (Абрамович, 2021).

Особисті займенники дійсно існують в японській мові, хоча їх використання значно відрізняється від інших мов світу. Носії японської мови обирають займенники відповідно до контексту, своєї статі та віку, а також того, до кого вони звертаються: статі, віку та соціального статусу людини, із широким діапазоном рівнів ввічливості (Абрамович, 2021).

Якщо контекст зрозумілий, особистий займенник зазвичай опускається. Однак вони необхідні для спілкування японською мовою або для розуміння нюансів мовлення під час перегляду фільмів, драм чи аніме.

У сучасній граматиці японської мови займенники є не окремою частиною мови, а підкласом іменників, і вони граматично поводяться так само, як іменники (Комарницька, Комісаров, 2012, с. 284).

Особові займенники в японській мові є точнішими за особові займенники в багатьох інших мовах, оскільки вони вказують не тільки на положення учасника відображеної ситуації по стосовно мовлення, а і на соціальні, гендерні та вікові ознаки учасників ситуації мовлення, а також на відносини між ними. Виконують цю функцію вони точніше і ширше за їх, наприклад, українські аналоги на кшталт «ви» (гоноративне значення якого розмивається через функцію множини другої особи) і

роблять це, не використовуючи периферійні лексичні засоби (наприклад, «Ваш покірний слуга») (Москальов, 2022, с. 105).

1.2. Класифікація займенників в японській мові

Займенники в японській мові діляться на: 1) Особисті; 2) Вказівні; 3) Присвійні; 4) Питальні; 5) Невизначені; 6) Негативні; 7) Зворотні.

Особисті займенники відносяться до людини, яка є суб'єктом речення. В японській мові є декілька займенників для позначення себе і співрозмовника, які вживаються в 1, 2 та 3 особах однини та множини.

Основними займенниками першої особи, що використовуються в сучасній японській мові є *わたし, わたくし, あたし, 僕, 俺*. До займенників другої особи сучасної японської мови відносяться *あなた, あんた, 君, お前, てめえ, 貴様, 己*. Найбільш використовуваними займенниками третьої особи сучасної японської мови є *あの方, あの人, 奴, 此奴, 其奴, 彼奴, 彼* та *彼女*.

Наприклад, *貴方は英語がわかりますか*. Ти розумієш по-англійськи? (Academy, 2022).

Присвійні займенники. Японські присвійні займенники формуються за рахунок власних за допомогою відмінкової частки *の* (но): *わたしの* = мій; *かのうぢょう* но = її. До будь-якого особистого займенника можна додати «але» і отримати присвійний.

Наприклад, *私は彼の子供です*. «Я його дитина».

その子供は私の(子供)です. «Ця дитина – моя» (Абрамович, 2021).

Зворотні займенники. В японській мові, так, як і в українській, є тільки один зворотний займенник – *自分* (джибун), який практично повністю аналогічний українському займеннику «себе». Наприклад, *彼女は鏡で自分を見た*. «Жінка подивилась на себе в дзеркало». *彼は自殺をした*. «Він вбив себе». Варто зазначити, що «себе» – це не єдине значення слова «джибун»: це слово іноді

використовується в значенні «я» (в основному, чоловіками), а в деяких діалектах – в значенні «ти».

Займенник «джибун» не варто плутати з визначальним займенником 自身 (джішін), який перекладається як «сам». Конструкція «джибун джішін», яка іноді подається як окремий зворотний займенник, насправді, відповідно, перекладається як «сам себе» (Абрамович, 2021).

Вказівні займенники. Вказівними займенниками в японській мові є この (коно) – цей (ближче до того, хто говорить), その (соно) – цей (ближче до співбесідника), あの (ано) – той, ここ – тут, そこ – там, あそこ – ось там, どこ – де.

Наприклад, 田中はあそこで遊んでいる。 «Танака грає ось там» (Абрамович, 2021).

Питальні займенники. До питальних займенників японської мови належать 誰 (даре) – хто?, 誰の (даре но) – чий?, 幾ら (ікура) – скільки? (коштує), 幾つ (ікуцу) – скільки? (років), 何 (нані) – що?, 何の (нані но) – чий?, なぜ (надзе) – чому?, 何で (нанде) – від чого? та ін.

Наприклад, どなたがお茶をご希望ですか? «Хто хоче чаю?» (Абрамович, 2021).

Невизначені займенники відносяться не до конкретної людини, місця чи предмету.

Наприклад, до людини だれか (хто-небудь), だれも (всі, ніхто), だれでも (хто-завгодно); до місця – どこか (де-небудь), どこも (скрізь, ніде), どこでも (де-завгодно); до часу – いつか (іноді), いつも (завжди, ніколи), いつでも (в будь-який час); до предмета – なにか (що-небудь), なんにも (все), なんにも (нічого), なんでも (будь-що).

Наприклад, 私は何もかも忘れてしまった。 «Я забув все».

Негативні займенники. Невизначені займенники бувають негативними в залежності від речення.

Наприклад, だれもが彼を知っている。 «Всі знають його».

だれも彼を知らない。《Ніхто його не знає》(Абрамович, 2021).

Висновки до Розділу 1

Японські займенники є більш точними, ніж займенники в інших мовах, хоча і використовується рідше.

Дослідженнями займенника в японській мові займалися такі вчені: Hashiguchi M. досліджував займенники 2 особи; Nagasaki Y. проаналізував історичні зміни іменників «боку» та «кімі»; Owada T. вивчав аспекти вживання займенників 1 особи та їх функціональне значення для молодих людей; Nakamine K. досліджував займенники 1 особи; Kodama H. визначив вживання японських особистих займенників на аналізі «боку» та «оре» та інші.

Існує чотири підсистеми займенників: старша чоловіча, старша жіноча, молодша чоловіча, та молодша жіноча. Вибір займенника залежить від статі, віку та соціального статусу обох мовців, від предмета та об'єкта розмови.

Зараз займенники є не окремою частиною мови, а підкласом іменників.

Займенники в японській мові діляться на: особисті; вказівні; присвійні; питальні; невизначені; негативні; зворотні. Кожні з цих класів мають свої особливості вживання. В цій роботі ми розглянемо особливості вживання саме особистих займенників першої, другої та третьої особи на основі мовлення персонажів аніме.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОСОБИСТИХ ЗАЙМЕННИКІВ У ЯПОНСЬКІЙ МОВІ

У цьому розділі ми проаналізуємо особливості вживання особистих займенників першої, другої та третьої особи на основі мовлення персонажів аніме *ちよびっツ* («Чобіти»), *魔法科高校の劣等生* («Нездара в старшій школі магії»), *桜蘭高校ホスト部* («Гурток побачень старшої школи Оуран»), *屍鬼* («Шікі»), *ワンパンマン* («Ванпанчмен»).

2.1. Особливості застосування особистих займенників 1 особи

Особистих займенників 1 особи в японській мові більше, ніж в інших мовах. Це пов'язано з тим, що є займенники, які вживаються тільки чоловіками або, навпаки, тільки жінками, також займенники можуть розрізнятися за ступенем важливості (Москальов, 2022, с. 106).

Особисті займенники японської мови мають категорію числа та особи, але не мають категорії роду.

Проаналізуємо особливості застосування займенників першої особи на прикладі різних аніме.

Найпоширенішим жіночим особовим займенником є 私 «ваташі», який вживається як жінками, так і чоловіками в більш нейтральних ситуаціях, наприклад, в офіційних листах або презентаціях (Japanese Pronouns, 2022).

Щодо себе Хібітія Чітосе з аніме *ちよびっツ* («Чобіти») вживає займенник 私, щодо інших намагається уникати займенників взагалі:

私管理人の日比谷千歳です

(ちよびっツ, 2002, 1 еп.)

Я домоправительница, Хибия Читосе.

Аянокоджі Сейка з аніме 桜蘭高校ホスト部 («Гурток побачень старшої школи Оуран») щодо себе вживає займенник 私:

環さま ハルヒ君が私に

(桜蘭高校ホスト部, 2006, 1 еп.)

Тамакі ... Харухі хотів мені зробити ...

Другорядні дівчата-клієнтки з аніме 桜蘭高校ホスト部 («Гурток побачень старшої школи Оуран») щодо себе вживають займенник 私:

あのう私たち明日も指名してよろしいかしら

(桜蘭高校ホスト部, 2006, 1 еп.)

Чи не могли би ми і завтра з вами зустрітись?

Однак, серед жінок у розмовній мові та більш неформальних ситуаціях часто вживається більш м'який займенник あたし «аташі», який вказує на скромність та підкореність, і вживається частіше в жіночих розмовах (Japanese Pronouns, 2022).

Ще одним жіночим особовим займенником є うち «учі», який вказує на зв'язок між мовцем та його родинним колом. Жінки частіше вживають цей займенник, оскільки у японському суспільстві часто очікується, що вони будуть більш зайняті справами в домашньому господарстві та родині, а не в громадських або професійних справах (Japanese Pronouns, 2022).

Щодо займенників, Мегумі Шімідзу з аніме ちよびっツ («Чобіти») вживає あたし стосовно себе:

あたしなら迷わない。

(ちよびっツ, 2002, 1 еп.)

Я не буду вагатися.

Еріка з аніме 魔法科高校の劣等生 («Нездара в старшій школі магії») кожного разу вживає суто жіночий займенник «あたし», стосовно себе:

私 あたしは美月と達也君と一緒に食べてるだけです～

(魔法科高校の劣等生, 2014, 1 еп., 17 хв. 32 с.)

Я просто їла разом із Мізукі та Тацую!

Кьоуя Оуторі – чоловічий персонаж з аніме 桜蘭高校ホスト部 («Гурток побачень старшої школи Оуран») використовує займенник *うち* в якості особового:

うちの部は各自の特性を活かし

(桜蘭高校ホスト部, 2006, 1 еп.)

Наш гурток живе унікальністю кожного його члена.

Інший жіночий особовий займенник – *あたしら* «аташіра» – вживається в більш неформальних ситуаціях, і вказує на групу жінок. Цей займенник може використовуватись, наприклад, у групі подруг, які розмовляють між собою (Japanese Pronouns, 2022).

В аніме 桜蘭高校ホスト部 («Гурток побачень старшої школи Оуран») дівчата-клієнтки, розмовляючи між собою вживали займенник *あたしら*:

あのうあたしら明日も指名してよろしいかしら

(桜蘭高校ホスト部, 2006, 1 еп.)

Чи не могли би ми і завтра з вами зустрітись?

Мегумі Шімідзу з аніме 屍鬼 («Шікі») стосовно до себе вживає займенник *あたしら*:

いいわ。あたしらがやってあげる。

(屍鬼, 2010, 10 еп.)

Добре, я зроблю це замість тебе.

Нао – синьоволоса жінка з аніме 屍鬼 («Шікі») щодо себе вживала займенник *あたしら*:

ひどい。あたしらは恵みちゃんを慰めようと。

(屍鬼, 2010, 16 еп., 3 хв. 36 с.)

Ти жахлива ... Я лише намагалася втішити тебе...

Окрім цього, існують деякі інші жіночі займенники, які можуть використовуватись в певних контекстах. あたしがち «аташі-гачі» вказує на невпевненість, а わたくし вживається в більш формальних ситуаціях.

Що стосується чоловіків, серед них один з найпоширеніших варіантів займенників – 僕 «боку», який використовується чоловіками відносно молодшого віку та у неформальних ситуаціях (Japanese Pronouns, 2022).

Щодо себе Тацуя з аніме 魔法科高校の劣等生 («Нездара в старшій школі магії») вживає займенник «僕», або «自分», як буде показано на прикладі в наступному реченні:

僕… いえ 自分は司波達也 しばたつや です
(魔法科高校の劣等生, 2014, 1 еп.)

Я... Ні, я Тацуя Шіба.

Тацуя вже було почав вживати до себе розмовний чоловічий займенник, але потім перейшов до нейтрального стилю мовлення.

Солодка Маска з аніме ワンパンマン («Ванпанчмен»), називаючи себе, вживає займенник 僕:

僕がヒーローなのは 悪と対峙している瞬間だけで
(ワンパンマン, 2015, 8 еп.)

Я є героєм лише коли борюся зі злом.

Тацумі з аніме 屍鬼 («Шікі») використовує займенник 僕, коли представляє себе:

僕は辰巳と申します。
(屍鬼, 2010, 1 еп.)

Мене звати Тацумі.

俺 «оре» – ще один варіант чоловічого особового займенника, який використовується зазвичай для вираження самовпевненості та мужності, тому вживається частіше серед чоловіків, що проживають в міських районах (Japanese Pronouns, 2022).

Щодо себе Сайтама з аніме ワンパンマン («Ванпанчмен») вживає займенник
俺:

俺はヒーローのサイタマだ

(ワンパンマン, 2015, 8 еп.)

Я – Сайтама, супергерой.

Генос з цього ж аніме до себе постійно вживає займенник 俺, навіть у розмові
із Сайтамою:

俺が先に行って 場所が分り次第 すぐに先生に連絡します

(ワンパンマン, 2015, 8 еп.)

Я піду далі і, як тільки дізнаюся їхнє положення, передам Вам, сенсею.

Міросакі з цього ж аніме особисто до себе використовує займенник «俺», а до
себе та інших «першосортних учнів» разом використовує «僕たち» (ワンパンマン,
2015, 8 еп.).

Олбекмен з аніме ワンパンマン («Ванпанчмен») до себе каже 俺:

ヒーロー失格だな 俺は

(ワンパンマン, 2015, 8 еп.)

Ніякий з мене супергерой не вийшов...

Харухі в аніме 桜蘭高校ホスト部 («Гурток побачень старшої школи Оуран») каже, що їй буде зручно використовувати щодо себе ще більш чоловічий займенник – 俺, коли інші члени Гуртку дізналися про стаття Харухі:

そうだ今度から「俺」って言おう

(桜蘭高校ホスト部, 2006, 1 еп.)

Дійсно! Може мені тепер вживати 「俺」 щодо себе?

Множиною від цих займенників будуть 僕ら(бокура) і 俺ら(орера) відповідно.

Нацуно Юкі з аніме 屍鬼 («Шікі») вживає множину займенника 俺ら:

俺らやんを奪っていったのが連中なら徹ちゃんが蘇っても何の不思議もな

い

(屍鬼, 2010, 10 еп.)

Вони забрали Тоору, тож не дивно, що він повернувся до життя.

Ці займенники використовуються переважно чоловіками, хоча бувають випадки, коли дівчата також про себе говорять 僕 (боку), але це більше сленгові слово та виключення з правил. Наприклад:

女の子に囲まれている時、何となく、「俺」と言っちゃうだよ。っていうか、「ああ、自分が男だったら、これ全部自分の女なのになあ」って思ったりする時俺なんだよね。ちょっとかわってるでしょう。あたしねえ、なんだろうね、どっちかっていうと、母性本能よりも、男の子が弱い女の子守りたくなる、あの感じのほうが強いかもしんない、母性本能より。

Коли я оточена дівчатками, якось саме виривається ore. Іншими словами, я говорю так, бо думаю: «Якби я була хлопчиком, то всі ці дівчатка були б моїми». Я трохи дивна, у мене сильніше бажання захищати дівчаток, як хлопчик, ніж материнський інстинкт.

У більш формальних ситуаціях або при взаємодії зі старшими, можуть вживатися більш ввічливі займенники, як 私 чи わたくし. Наприклад:

お座りくださいお茶でしたらわたくしめが

Будь ласка, присядьте, я подам Вам чаю.

Деякі чоловіки також використовують інші варіанти, наприклад, 拙者 «сешся», який є застарілим варіантом і зустрічається зазвичай у кіно та телевізійних шоу (Japanese Pronouns, 2022).

В аніме та манзі часто для хлопців і дівчат використовують різні особові займенники, щоб передати різний рівень поваги, близькості та офіційності.

Для прикладу в аніме 桜蘭高校ホスト部 («Гурток побачень старшої школи Оуран») головна героїня Харухі, дівчинка, котру усі приймають за чоловіка, через те, що вона щодо себе використовує особовий займенник 自分:

自分でやります

(桜蘭高校ホスト部, 2006, 1 еп.)

Мені і доводиться це робити.

Батько Юкі з аніме 屍鬼 («Шікі») подумки щодо себе вживав нейтральний займенник 自分:

何だ？自分がひどい失態を演じた気がする

(屍鬼, 2010, 10 еп.)

(подумки) *Мені здається, ніби я скоїв жахливу помилку.*

Суоу Тамакі з аніме 桜蘭高校ホスト部 («Гурток побачень старшої школи Оуран») вживає займенник 自分 щодо себе:

グラス越しに映る自分も好き

(桜蘭高校ホスト部, 2006, 1 еп.)

І я люблю бачити своє відображення у стакані.

Сам по собі займенник 自分 вважається переважно чоловічим та позначає нижче ставлення адресанта, ніж адресата. Раніше вважалося, що його, переважно, використовують військові (Japanese Pronouns, 2022).

Способів утворити множину в особистих займенниках досить багато. Всі вони будуються на приєднанні різних суфіксів множини в кінці слова. Суфікси можуть бути такі: がた (гата), たち (тачі), ら (ра), とも (томо).

Для утворення множини від займенника 私 (ваташі) використовують суфікс たち (тачі). Утворюється слово 私たち (ваташітачі) – ми. Це слово також універсальне у своєму вживанні (Japanese Pronouns, 2022).

我々が思っているほどには、それほど我々は幸福でもなければ、不幸でもない

Ми не настільки щасливі, на скільки ж нещасні як ми думаємо.

Другорядні Не-супергерої з аніме ワンパンマン («Ванпанчмен») використовували займенник 私たち:

私たちは救われました！

(ワンパンマン, 2015, 8 еп.)

Ми врятовані!

Мотосува Хідекі з аніме ちよびっツ («Чобіти») використовує займенник 私たち:

はい、私たちは同い年です！

(ちよびっツ, 2002, 1 еп.)

Так ми однолітки!

Також необхідно зазначити, що особові займенники першої особи дуже часто виносяться за межі речення, і коли мовець говорить, не використовуючи займенників, це означає що він скоріш за все говорить про себе (昨日夜まで働いた – [Я] вчора працював до ночі) (Москальов, 2022, с. 106).

Маленькі діти часто замість займенників 1 особи використовують власне ім'я:

ケンタは遊びたい

Кента хоче погратися.

我々 (вареваре) – ми. Займенник, який використовується начальниками організацій, військовими. Це «ми», котре підкреслює, що людина говорить в якості представника, лідера якої-небудь спілки (Japanese Pronouns, 2022).

Наприклад, Олбекмен з аніме 魔法科高校の劣等生 («Нездара в старшій школі магії») про усіх евакуйованих у сховищі, разом із собою, відсилався на 我々:

我々は降参する

(魔法科高校の劣等生, 2014, 1 еп.)

Ми здаємося.

Робітники із Управління Асоціації Героїв з аніме ワンパンマン («Ванпанчмен») щодо себе вживали займенник 我々:

我々のほうで討伐隊を組むら

(ワンパンマン, 2015, 8 еп.)

Нам треба зібрати загін приборкання.

Другорядні монстри з аніме ワンパンマン («Ванпанчмен») про себе казали 我々:

地上を我々 深海族に明け渡すのだ!

(ワンパンマン, 2015, 8 еп.)

*Ви здасте поверхню **нам**, Морському Народові!*

Крім того, люди похилого віку можуть використовувати про себе слово わし. Від сучасних японців таке слово не почуєте, а, наприклад, в аніме можуть використовувати (Japanese Pronouns, 2022).

Якщо йде спілкування між двома компаніями, то себе, свою сторону, свою компанію, ми будемо називати словом こちら (кочіра). Наприклад:

こちらかられんらいいただきます

***Ми** зв'яжемося з вами.*

Мотосува Хідекі з аніме ちよびっツ («Чобіти») використовує займенникこちら:

こちらこそです

(ちよびっツ, 2002, 1 еп.)

Приємно познайомитися.

Другорядні супергерої з аніме ワンパンマン («Ванпанчмен») використовують займенникこちら:

こちらCクラスにはこれには耐えられない!

(ワンパンマン, 2015, 8 еп.)

***Ми**, C-клас з таким не впораємося!*

Японці часто не використовують займенники 1 особи. Наприклад, розповідаючи про себе ми вживаємо слово «я», «мене», «мені». Якщо ж ми ці слова будемо використовувати в японській мові, то використовуємо слово 私 (ваташі) тільки в першому реченні, а в наступних пропускаємо це слово.

Таким чином, вибір особового займенника першої особи пов'язаний з відносинами між співрозмовниками та соціальним положенням учасників розмови.

В цілому, можна сказати, що в кожній підсистемі існує особовий займенник, який є немаркованим членом протиставлень, і може вживатися в різноманітних ситуаціях. В жіночих підсистемах таким займенником є 私, чоловічих це 僕. Цим займенникам протиставлені інші, пов'язані з ввічливим ставленням до співрозмовника.

З проаналізованого мовлення героїв аніме, бачимо, що застарілі форми займенників першої особи вже не використовуються. Деякі дівчата вживають чоловічі особові займенники замість жіночих, а деякі хлопці – жіночі замість чоловічих. Це означає, що застосування особових займенників першої особи залежить від того, як себе позиціонують герої аніме, а також від ситуації, в якій вони використовують ці займенники. Чоловік вживає щодо себе займенники 僕, 俺, або більш ввічливо 自分. Жінка вживає щодо себе займенники あたし, більш ввічливо わたし.

У лінгвістичній літературі зазначається, що використання особових займенників в японській є складною проблемою для перекладачів, оскільки воно пов'язане з культурними та соціальними відносинами у японському суспільстві. Однак, незважаючи на всі ці відмінності, які існують у вживанні чоловічих та жіночих особових займенників, ми пам'ятаємо, що використання правильної форми залежить від багатьох факторів (статі, віку, соціального статусу, предмета і об'єкта розмови).

2.2. Особливості застосування особистих займенників 2 особи

До займенників другої особи сучасної японської мови відносяться あな た, あんた, 君, お前, てめえ, 貴様, 己. Як і займенники першої особи, займенники другої зазвичай не використовуються в розмові, оскільки це вважається неввічливим. Замість них, до співрозмовників звертаються у третій особі, використовуючи прізвище або слова, що позначає їх соціальний стан (посада, звання і т.д), часто використовується слово 先生 (сенсей; вчитель, лікар) (Москальов, 2022, с. 106).

Займенники другої особи також проаналізуємо за допомогою мовлення персонажів з аніме.

あなた (аната) перекладається як «ви», це займенник однини. Множиною цього займенника буде あなたたち (анататачі) або, якщо ми хочемо звернутися більш ввічливо, то あなたがた (анатагата). Слово あなた (аната) не варто використовувати часто, краще цей займенник використовувати тоді, коли ти не знаєш імені співрозмовника. В інших випадках зазвичай замість あなた (аната) використовують прізвище або ім'я співбесідника, додавши суфікс звертання, наприклад, 田中さん (Танака-сан) (Japanese Pronouns, 2022).

Займенник あなた (аната) якщо і вживається в розмові, то тільки при зверненні старшого до молодшого або при зверненні до рівного за віком або соціальним станом (Japanese Pronouns, 2022).

Наприклад, Пурі-пурі-пурізна з аніме ワンパンマン («Ванпанчмен») щодо себе використовує займенник 俺, як і інші супергерої, також вживає こいつ, щодо третіх осіб, хоча, по відношенню до інших чоловіків, включаючи ворогів, звертаючись, використовує займенник あなた, навіть, під впливом сильних емоцій:

それを壊したあなたは許せん!

(ワンパンマン, 2015, 8 еп.)

Тu їх спотворив, не пробачу!

Міцукіні Ханінодзука з аніме 桜蘭高校ホスト部 («Гурток побачень старшої школи Оуран») вживає займенник あなた:

あなたは英雄ですか？ いいね！

(桜蘭高校ホスト部, 2006, 1 еп.)

Тu – герой? Круто!

Аянокоджі Сейка аніме 桜蘭高校ホスト部 («Гурток побачень старшої школи Оуран») вживає займенник あなた щодо Харухі:

あら あなた

(桜蘭高校ホスト部, 2006, 1 еп.)

Ей, ти.

Також є скорочена форма あんた (анта), яка більш характерна для неофіційного стилю (Japanese Pronouns, 2022).

Другорядні дівчата-клієнтки з аніме 桜蘭高校ホスト部 («Гурток побачень старшої школи Оуран») до інших людей використовують займенник あんた:

あんたスキンケアをしていますか?

(桜蘭高校ホスト部, 2006, 1 еп.)

Ти якось особливо слідкуєш за своєю шкірою?

Сайтама з аніме ワンパンマン («Ванпанчмен») до інших вживає займенник あんた:

あんた ヒーロー協会の人?

(ワンパンマン, 2015, 8 еп.)

Ви із асоціації героїв?

Мегумі Шімідзу з аніме 屍鬼 («Шікі») використовувала займенник あんた:

何言ってんのよ! あんたんとこなんか誰も康も

(屍鬼, 2010, 10 еп.)

Що ти таке кажеш! З твоєї родини ніхто не переродився! Ані Сусуму, ані Мікіясу!

«Ти» по-японськи звучить як 君 (кімі). Цей займенник найчастіше використовують чоловіки, зазвичай по відношенню до дівчини або нижчими за статусом. 君 (кімі) часто використовує керівництво по відношенню до підлеглих (Japanese Pronouns, 2022).

Суоу Тамакі з аніме 桜蘭高校ホスト部 («Гурток побачень старшої школи Оуран») використовує займенник 君 по відношенню до незнайомих:

君はなかなかきれいなんだけど

(桜蘭高校ホスト部, 2006, 1 еп.)

*Т***и** красива. (у розмові із клієнткою)

Також він вживає цей займенник, звертаючись до Харухі:

例え学年首席であろうと君は学校一の貧乏人

(桜蘭高校ホスト部, 2006, 1 еп.)

*Т***и** хоч і найрозумніший учень свого класу, **ти** перший жебрак школи!

Робітники із Управління Асоціації Героїв з аніме ワンパンマン

(«Ванпанчмен») зверталися до Мумен-Райда займенником 君:

無免ライダー君か?

(ワンパンマン, 2015, 8 еп.)

Це **ти**, Мумен Райда?

Жінки використовують цей займенник доволі рідко. Тут застосовується те ж правило: зазвичай японці не говорять «ти» або «ми», а називають співрозмовника на ім'я або прізвищу. Множиною цього займенника буде слово 君たち (кімітачі) – *ви*.

Також в японській мові є грубіші способи сказати «ти». По-перше, це お前 (омае). Так ми скажемо людині, яку недуже поважаємо. Цей займенник найчастіше використовують чоловіки (Japanese Pronouns, 2022).

У спілкуванні із сестрою, Тацуя з аніме 魔法科高校の劣等生 («Нездара в старшій школі магії») вживає лише фамільярний стиль, до неї звертається або на ім'я, або на займенник «お前», навіть коли та звертається до брата дуже шанобливо:

も… 申し訳ございません

お前は俺の代わりに怒ってくれる

(魔法科高校の劣等生, 2014, 1 еп., 9 хв. 25 с.)

Пробач мені

Це я повинен гніватися.

Суоу Тамакі з аніме 桜蘭高校ホスト部 («Гурток побачень старшої школи Оуран») використовує займенник お前 щодо Харухі:

ハルヒお前 女なのか

(桜蘭高校ホスト部, 2006, 1 еп.)

Харухі, ти – дівчинка?

Близнюки Хітачіін, Хікару Хітачіін та Каору Хітачіін з аніме 桜蘭高校ホスト部 («Гурток побачень старшої школи Оуран»), звертаючись один до одного, використовують お前:

あの時のお前が可愛かったから つい

(桜蘭高校ホスト部, 2006, 1 еп.)

Ти коли це сказав, виглядав таким милим ... Я лише ...

Множиною цього займенника буде слово お前から (омаера). І найгрубіший спосіб сказати «ти» буде 貴様 (кісама). Цікаво те, що спочатку це слово було дуже ввічливе, використовувалось при дворі. Але з часом, воно, навпаки, стало лайливим (Japanese Pronouns, 2022).

Сонік з аніме ワンパンマン («Ванпанчмен»), звертаючись до когось вживає або 貴様, або お前, при тому, складно сказати, наскільки він розрізняє ці два займенники.

貴様は何者なんだ?

(ワンパンマン, 2015, 8 еп.)

Ти хто такий?

(Вперше зустрівши Морського Короля, дуже сильного монстра)

Також останніми словами, які сказав Сонік Морському Королю, використовуючи займенник 貴様 були:

次に会う時が 貴様の最期だ

(ワンパンマン, 2015, 10 еп.)

Наступна наша зустріч буде тобі останньою.

Аянокоджі Сейка з аніме («Гурток побачень старшої школи Оуран») використовує займенник 貴様:

貴様は何をしていますか?

(桜蘭高校ホスト部, 2006, 1 еп.)

Ти... ти що таке робиш?

Історично японські займенники другої особи завжди втрачали ввічливість з часом. Слова, які в минулому мали почесне значення, накопичили відчуття прямоти з того моменту, як їх почали використовувати як займенники другої особи. І оскільки в японській культурі бути прямим зазвичай вважається неввічливим, це збільшення прямоти означало зменшення ввічливості.

Сьогодні немає займенників другої особи, які б гарантовано справляли шанобливе враження. Ось чому їх часто не рекомендується використовувати в розмові, особливо під час розмови зі своїм учителем, начальником або іншими людьми, до яких суспільство очікує від вас ввічливості (Japanese Pronouns, 2022).

Ще одне лайливе слово «ти» – це てめえ (темае). Його часто використовують в аніме, коли герой кидає виклик противнику або коли він дуже злий на нього (Japanese Pronouns, 2022).

Лео з аніме 魔法科高校の劣等生 («Нездара в старшій школі магії») до себе відсилається лише суто чоловічим займенником «俺», до Тацуї звертається на «お前» з самого знайомства, але лише до Еріки звертається на «てめえ»:

てめえ 今 俺の手ごとぶったたくつもりだっただろ

(魔法科高校の劣等生, 2014, 1 еп.)

Ти мені ледве руку не відбила.

Тоору Муто з аніме 屍鬼 («Шікі») використовує займенник てめえ:

てめえがどれほど恐ろしいか知っていますか!

(屍鬼, 2010, 10 еп.)

Ти же знаєш яким страшним він може бути!

Другорядні дівчата-клієнтки з аніме 桜蘭高校ホスト部 («Гурток побачень старшої школи Оуран») вживають до інших займенник てめえ:

ハルヒてめえのご趣味は何

(桜蘭高校ホスト部, 2006, 1 еп.)

Чим ти любиєш займатися, Харухі?

У сучасній японській мові, займенники 2 особи майже не використовуються в ситуаціях, які потребують етикетної ввічливості. На думку деяких дослідників, взагалі вживання займенників 2 особи стає все більш скрутним, хоча фамільярні та грубі займенники поки що вживаються. В ситуаціях, які потребують етикетної ввічливості зазвичай звертаються у 3 особі.

Таким чином, в залежності від того займенника 2 особи, який ми виберемо, можемо показати своє поважне відношення до співрозмовника, або повну зневагу, як у випадку お前 (омае) та 貴様 (кісама).

При виборі особового займенника першої особи виражається ставлення до всіх інших людей і себе в порівнянні з ними, а при виборі особових займенників другої особи – виражається ставлення до конкретної людини. Маються на увазі ті займенники першої та другої особи, які мовець вибирає сам (тобто при близькому спілкуванні), а не ті які обумовленні «зовнішнім впливом» (формальністю або неформальністю). Займенник другої особи «お前» використовується як стандартний чоловіками, «てめ え» під час сварок чи сутичок. Займенник другої особи «あなた» використовується жінками як стандартний, «あんた» як більш фамільярний.

2.3. Особливості застосування особистих займенників 3 особи

Займенників 3 особи до європеїзації в XIX ст. в японській мові не було, а їх значення передавалося вказівними займенниками. Потім штучно утворили слова 彼 (каре) та 彼女 (каноджьо), що відповідали англійським «he» і «she», що в перекладі означають «він» та «вона» (Japanese Pronouns, 2022).

Найбільш використовуваними займенниками третьої особи сучасної японської мови є あの方, あの人, 奴, 此奴, 其奴, 彼奴, 彼 та 彼女. На відміну від займенників першої та другої особи, всі займенники третьої особи можуть вживатися як чоловіками, так і жінками (Москальов, 2022, с. 106).

На відміну від особових займенників третьої особи в українській мові, займенники японської є більш точними, оскільки завжди вказують на особу, на відміну від української мови, де займенники третьої особи разом із властивістю вказувати на особу також мають властивість вказувати на предмет, що розмиває їх значення. Водночас, можна сказати, що займенники *あの方*, *あの人* та *奴* не вказуючи на стать особи, не досить точно вказують на особу (Москальов, 2022, с. 106).

Проаналізуємо особливості функціонування займенників третьої особи за допомогою аніме.

Найбільш нейтральний та універсальний займенник 3 особи – це *あの人* (анохіто). Воно перекладається як «він» і «вона», тобто використовується незалежно від статі людини, про яку ми говоримо (Japanese Pronouns, 2022).

Ясуюкі та Такатоші, які вжили лише 2, 3 фрази протягом всього аніме *屍鬼* («Шікі») використали займенник *あの人* у таких фразах:

もしかした*あの人*はもう家に帰ってしまったのでしょうか？

(*屍鬼*, 2010, 10 еп.)

Можже вона вже пішла додому?

*あの人*医者です

(*屍鬼*, 2010, 10 еп.)

Він же лікар.

Харухі Фуджіока з аніме *桜蘭高校ホスト部* («Гурток побачень старшої школи Оуран») вживає займенник *あの人*:

本当に三年生なのかな *あの人*

(*桜蘭高校ホスト部*, 2006, 1 еп.)

Він, взагалі, дійсно, старшокласник?

Множиною від цього слова буде *あの人たち* (анохітотачі) – *вони*.

Мегумі Шімідзу з аніме *屍鬼* («Шікі») використовує займенник *あの人たち*:

*あの人たち*ただ腐ってしまったのです！

(屍鬼, 2010, 10 еп.)

Ці люди просто гнилі!

Якщо ми хочемо звернутись ввічливо, то можна використовувати *あの方* (аноката), воно також перекладається і як «він», і як «вона». І множиною цього слова буде *あの方がた* (анокатагата) – *вони* (Japanese Pronouns, 2022).

Наприклад, Тацумі з аніме *ちよびっツ* («Чобіти») вживає займенник *あの方*:

あの方安森節子を入院させた

(*ちよびっツ*, 2002, 1 еп.)

Вони госпіталізували Сецуко Ясуморі.

Харухі Фуджіока з аніме *桜蘭高校ホスト部* («Гурток побачень старшої школи Оуран») вживає займенник *あの方* в значенні «він»:

あの方誤って落とした

(*桜蘭高校ホスト部*, 2006, 1 еп.)

Він випадково випав.

Кьоуя Оуторі з аніме *桜蘭高校ホスト部* («Гурток побачень старшої школи Оуран») вживає займенник *あの方* в значенні «він»:

あの方は仕事ができないわよ

(*桜蘭高校ホスト部*, 2006, 1 еп.)

Він не може виконати цю роботу!

У розмовному стилі *あの人* (анохіто) та *あの方* (аноката) стали втрачати займенниковий характер і часто означають «чоловік» і «жінка». В останні десятиліття вони стали також вживатися як фамільярні займенники 2 особи стосовно молодих людей свого кола, хоча поки що це вживання не визнається нормою (Japanese Pronouns, 2022).

Крім того, для позначення займенника «він» використовується *彼* (каре). Зазвичай його застосовують по відношенню до близької людини, до друзів. А ще воно може означати «хлопець, коханий» (Japanese Pronouns, 2022).

Меґумі Шімідзу з аніме *ちよびっツ* («Чобіти») до інших звертається на *彼*:

*彼*には手を出さないで！

(*ちよびっツ*, 2002, 1 еп.)

Залиште його у спокої!

Нао з аніме *屍鬼* («Шікі») використав займенник *彼*:

*彼*も起き上がって仲間になるかもしれないわよ。

(*屍鬼*, 2010, 16 еп.)

Він може переродитися та стати одним із нас.

Мацуо Шідзука з аніме *屍鬼* («Шікі») використала займенник *彼* по відношенню до свого брата:

「*彼*ほどお兄ちゃんも来るが … よいな？」

(*屍鬼*, 2010, 10 еп.)

Мій братик підійде пізніше, добре?

Множиною цього слова буде *彼ら* (кара) – «вони, чоловіки»:

彼らは 学生です。 – «**Вони** студенти».

Суоу Тамакі з аніме *桜蘭高校ホスト部* («Гурток побачень старшої школи Оуран») вживає займенник *彼ら* для називання хлопців:

かくして桜蘭ホスト部とは暇を持て余す美少年たちが同じく暇な女生*彼ら*
を持て成し潤わす

(*桜蘭高校ホスト部*, 2006, 1 еп.)

Тож, Гурток побачень академії Оуран – це коли гарні хлопці, котрі мають вільний час, приділяють цей вільний час дівчатам, котрі теж мають вільний час ... за гроші.

Солодка Маска з аніме *ワンパンマン* («Ванпанчмен») до третіх осіб звертається на *彼ら*:

*彼ら*鍛錬を積んでもらいたいものです

(*ワンパンマン*, 2015, 8 еп.)

Сподіваюсь, вони будуть працювати над собою ще сильніше.

Нацуно Юкі з аніме 屍鬼 («Шікі») використовує займенник 彼ら:

たとえ彼らがあなたのところに来ても、誰も家に入れないようにします。

(屍鬼, 2010, 10 еп.)

Щоб вони нікого не пускали до дому, навіть якщо до вас прийдуть.

Для того, щоб сказати «вона», можна використовувати 彼女 (каноджьо). Це слово також використовують для позначення своєї дівчини (Japanese Pronouns, 2022).

Наприклад, в аніме ちょびっツ («Чобіти») Мотосува Хідекі використовує займенник 彼女:

1 0 1 彼女に住んでるっただけど

(ちょびっツ, 2002, 1 еп.)

Вона сказала, що мешкає у кімнаті 101.

Також він використовує займенник 彼女 такому реченню:

さらに、彼女と一緒に住んでいる人を愛するでしょう

(ちょびっツ, 2002, 1 еп.)

... окрім того, вона кохатиме того, із ким живе ...

Нацуно Юкі з аніме 屍鬼 («Шікі») використовує займенник 彼女:

私は彼女を知りません。 彼女はどこ？

(屍鬼, 2010, 10 еп.)

Не знаю її. Де вона?

Множиною від 彼女 (каноджьо) буде 彼女たち (каноджьотачі) – «вони, дівчата».

奴 (яцу) може використовуватися як чоловіками, так і жінками і означає слова «він», «вона», «воно» в неформальному стилі спілкування (Japanese Pronouns, 2022).

Сайтама з аніме ワンパンマン («Ванпанчмен») вживає займенник 奴:

忙しい奴だ

(ワンパンマン, 2015, 8 еп.)

Зайнятий хлопчина ...

Мотосува Хідекі з аніме ちよびっツ («Чобіти») використовує займенник 奴 в значенні «воно»:

まるで奴なことが起こり得るかのように

(ちよびっツ, 2002, 1 еп.)

Ніби воно так могло би трапитися.

Адзуса з аніме 屍鬼 («Шікі») використовує займенник 奴 в значенні «він»:

はい、奴は試験の準備にとっても気を使っています。

(屍鬼, 2010, 10 еп.)

Так, він дуже сильно піклується щодо підготовки до екзаменів.

У японській мові немає займенника «воно» (Воно з'їло банан). Найближчим варіантом є *それ*, який технічно є вказівним займенником.

Як бачимо, з проаналізованого мовлення персонажів аніме чоловіки вживають займенники третьої особи *あの* 人, *あの*, *彼女*, але в більшості випадків, намагаються їх уникати. Жінки ж використовують такі займенники третьої особи: *彼*, *あの* 人たち. Більшість займенників третьої особи взагалі не вживаються, натомість людей називають просто на ім'я або іменними суфіксами, які належать до назви родичів (брат, сестра, мати, батько).

Висновки до Розділу 2

Таким чином, проаналізувавши мовлення персонажів аніме, ми з'ясували, що займенник першої особи зазвичай використовується лише тоді, коли мовець хоче підкреслити той факт, що він має на увазі себе, або якщо це необхідно зробити зрозумілим. У деяких ситуаціях звертатися до слухача (другої особи) займенником можна вважати нечемним. Якщо потрібно явно вказати другу особу, зазвичай використовується прізвище слухача з суфіксом -сан або інший титул (наприклад, «клієнт», «учитель» або «бос»). Третя особа вказує на особу, що знаходиться поза

ситуацією мовлення – «він», «вона», «вони», форми «воно» в японській мові не існує.

Гендерні відмінності в розмовній японській мові спричиняють проблему, оскільки чоловіки та жінки використовують різні займенники для позначення себе. Чоловік вживає щодо себе займенники першої особи 僕, 俺, або більш ввічливо 自分. Жінка вживає щодо себе займенники першої особи あたし, більш ввічливо わたし. Жінки можуть називати себе чоловічими займенниками, чоловіки можуть називати себе жіночими займенниками. Соціальний статус також визначає те, як людина відноситься до себе, а також як людина відноситься до людини, з якою вона розмовляє. Займенник другої особи «お前» використовується як стандартний чоловіками, «てめえ» під час сварок чи сутичок. Займенник другої особи «あなた» використовується жінками як стандартний, «あんた» як більш фамільярний. Чоловіки вживають займенники третьої особи あの人, あの, 彼女, але в більшості випадків, намагаються їх уникати. Жінки ж використовують такі займенники третьої особи: 彼, あの人たち.

ВИСНОВКИ

У японській мові є велика маса особистих займенників з різним ступенем ввічливості, хоча вони займають периферійне місце в системі мови. Вони не часто використовуються. До того, у системі японських особистих займенників є деякі прогалини: у ній немає займенника 2-ї особи, який використовується для людей, які говорять соціально вищого рівня, і немає займенника 3-ї особи для речей і тварин.

Коли чоловік розмовляє зі своїми друзями-чоловіками, набір займенників, який йому доступний, відрізняється від тих, які доступні, коли чоловік того ж віку розмовляє зі своєю дружиною, і, навпаки, коли жінка розмовляє зі своїм чоловіком. Вибір займенника залежить від соціального статусу мовця (порівняно зі слухачем), а також від суб'єкта та об'єкта речення.

Як і в випадку із особовими займенниками однини, займенники множини точніше вказують на особу порівняно з українською мовою, оскільки вибір суфікса виражає ставлення мовця до особи, про яку йде мова, або вказує на ситуацію, в якій знаходиться мовець (офіційна/неофіційна). Окрім того, завдяки тому, що множина виражається суфіксом, можливо вказати на стать осіб, про яких йде мова.

Отже, за допомогою цього дослідження:

1. Ми визначили поняття займенника в японській мові. Японські займенники – це слова в японській мові, які використовуються для звернення до людей або предметів у даний момент, де присутні люди або речі, на які можна вказати. Використання займенників, особливо коли йдеться про себе та говорить від першої особи, залежить від статі, формальності, діалекту та регіону, де розмовляють японською мовою. Зараз японські займенники є підкласом іменників, а не самостійною частиною мови. З'ясували, що дослідженнями займенників японської мови займалися такі вчені: Miki Hashiguchi, Yasuko Nagasaki, Tomofumi Owada, Kanae Nakamine, Hiroaki Kodama, Kanako Nohara and Yuichi Matsuda, Shoichi Iwasaki, 金井 勇人, 松 恵子 та 謝 敏華, 奥村 恒哉 та інші.

2. Визначили, що займенники у сучасній японській мові поділяються на: особисті; вказівні; присвійні; питальні; невизначені; негативні; зворотні та мають 4 підкласи: старша чоловіча, старша жіноча, молодша чоловіча, та молодша жіноча. Вибір займенника залежить від статі, віку та соціального статусу обох мовців, від предмета та об'єкта розмови.

3. Проаналізували особливості вживання особистих займенників 1 особи на основі мовлення персонажів аніме. Особистих займенників 1 особи в японській мові більше, ніж в інших мовах, тому що їх розрізняють за вживанням чоловіками чи жінками. Всього особистих займенників 1 особи є 8, а саме: わたし, わたくし, あたし, 僕, 俺, 儂, うち, こちら.

Для чоловіків притаманними особистими займенниками 1 особи є: 僕 (боку), 俺 (оре); для жінок – あたし (аташі), うち (учі), 私 (ваташі). Множину особистих займенників утворюємо за допомогою таких суфіксів: がた (гата), たち (тачі), ら (ра), とも (томо). Чоловік вживає щодо себе займенники першої особи 僕, 俺, або більш ввічливо 自分. Жінка вживає щодо себе займенники першої особи あたし, більш ввічливо わたし. Жінки можуть називати себе чоловічими займенниками, чоловіки можуть називати себе жіночими займенниками. Соціальний статус також визначає те, як людина відноситься до себе, а також як людина відноситься до людини, з якою вона розмовляє.

4. Встановили особливості застосування особистих займенників 2 особи на основі мовлення героїв аніме. Займенники другої зазвичай не використовуються в розмові, оскільки це вважається невічливим, а замість них використовується 3 особа з суфіксом –сан та прізвиськом. До займенників другої особи сучасної японської мови відносяться あな た, あんた, 君, お前, てめえ, 貴様, 己. У 2 особі особистих займенників майже немає шанобливих слів на позначення «ти», «ви», в більшості функціонують лайливі слова. Займенник другої особи «お前» використовується як стандартний чоловіками, «てめえ» під час сварок чи сутичок.

Займенник другої особи «あなた» використовується жінками як стандартний, «あなた» як більш фамільярний.

5. Визначили особливості функціонування особистих займенників японської мови 3 особи на основі мовлення персонажів аніме. Всі займенники третьої особи можуть вживатися як чоловіками, так і жінками. Третя особа вказує на особу, що знаходиться поза ситуацією мовлення – «він», «вона», «вони», форми «воно» в японській мові не існує. Чоловіки вживають займенники третьої особи あの人, あの, 彼女, але в більшості випадків, намагаються їх уникати. Жінки ж використовують такі займенники третьої особи: 彼, あの人たち. На позначення слова «він» використовуємо займенник 彼 (каре), на позначення слова «вона» – 彼女 (канодзью). Множина чоловічого варіанту «вони» буде займенник 彼ら (кара), а жіночого варіанту – 彼女たち (канодзьютачі).

要約

人称代名詞の使い方の特徴を学ぶことで、日本語の文法の理解が深まるのである。研究の目的は、日本語の人称代名詞の使用の詳細を決定する試みである。この目標を達成するには、次の課題を解決する必要があるのである。日本語における「代名詞」の概念を研究するのである。現代日本語における代名詞の分類を決定するのである。一人称の人称代名詞の使用の特殊性を分析するのである。二人称の人称代名詞の使用の特徴を確立するのである。日本語の三人称人称代名詞の機能の特殊性を決定するのである。アニメキャラクター「ちよびっつ」「魔法科高校の劣等生」「桜蘭高校ホスト部」「屍鬼」「ワンパンマン」の音声素材における日本語人称代名詞の使用の特徴を分析したのである。その結果、日本語の代名詞は7つのグループに分類されることがわかったのであるが、ここでは人称代名詞のみを分析したのである。女性と男性は、話者の性別、年齢、社会的地位、会話の主題や目的に応じて、異なる人称代名詞を使用することがわかったのである。日本語の代名詞は現在、言語の独立した部分ではなく、名詞のサブクラスなのである。

キーワード: 代名詞、人称代名詞、アニメ、一人称、二人称、三人称.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Абрамович Б. Особливості займенника в японській мові. Семінар. 2021. URL: <https://www.scribd.com/document/535458771/%D0%9E%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%B2%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96-%D0%97%D0%B0%D0%B9%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%B0-%D0%B2-%D0%AF%D0%BF-%D0%9C%D0%BE%D0%B2%D1%96-%D0%A1%D0%B5%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%B0%D1%8>

Комарницька Т.К., Комісаров К.Ю. Сучасна японська літературна мова: теоретичний курс: в 2 т. Т.1. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2012. 320 с.

Москальов Д. М. Функціонально-семантичне поле персональності в сучасній японській мові. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2022. № 58. С. 105-109.

Петриченко І. А. Особові займенники: реалізація «себе» у носіїв японської мови. Мовні і концептуальні картини світу. 2002. Вип. 7. С. 429-434.

Academy C. Watashi, Boku or Ore: How to say me in Japanese. Retrieved from Coto Academy. 2022. URL: <https://cotoacademy.com/ja/how-to-call-yourself-in-japanese-boku-orewatashi/#familyname>

Hashiguchi M. On the History of the Japanese Second Person Pronoun Anata. 1998.

Iwasaki S. Japanese. 2013. P. 279-282.

Japanese Pronouns. A list of most commonly used forms. 2022. URL: <https://90dayjapanese.com/japanese-pronouns/>

Kim T. A Guide to Japanese Grammar. 2013.

Kodama H. The Usage of Japanese Personal Pronouns on Adult Learners- An Analysis of Boku and Ore in Use. 2016.

Kondo D. Crafting Selves: Power, Gender, and Discourses of Identity in a Japanese Workplace. Chicago and London: The University of Chicago Press, 1990.

Nagasaki Y. Historical Change of Personal Pronoun “Boku”, “Kimi” in Japanese. 2007.

Nakamine K. Japanese First-Person Pronouns: わたし, ぼく, おれ, and A Whole Lot More. 2019.

Nohara K., Matsuda Y. The use of the first person pronoun by Japanese college students. 2015.

Owada T. The Aspects of Usage of First Person Pronouns and These Functional Meanings in Young People. 2010.

Tanaka A. Nihongo no iso: to iso:sa. Meiji syoin, 1999.

The Myth of the Subjectless Sentence. URL: <https://japanesequizzes.com/the-myth-of-the-subjectless-sentence/>

村松 恵子 and 謝 敏華. 日本語の「あなた」の本質と日本語の初級教育における「あなた」の必要性. 2015.

金井 勇人. 失礼さという観点から見た二人称指示の体系. 2003.

奥村 恒哉. 代名詞「彼、彼女、彼等」の研究：歴史的、文体論的考察. 1957.

魔法科高校の劣等生, エピソード 1, 入学編I (監督：小野 学, 2015).

桜蘭高校ホスト部、エピソード第 1、今日から君はホストだ。(監督：五十嵐卓哉, 2006).

屍鬼、エピソード第 3、第惨話 (監督：網野 哲郎, 2010).

屍鬼、エピソード第 10、第悼話 (監督：網野 哲郎, 2010).

ちょびっツ、エピソード第 1、ちい目覚める (監督：浅香 守生, 2002).

ワンパンマン, エピソード第 8、深海の王 (監督：武藤 信宏, 2015).

ДОДАТКИ

Додаток А

Особливості функціонування особистих займенників 1 особи

私 (わたし/わたくし)	わたし виражає жіночність при використанні в повсякденних ситуаціях. У офіційних ситуаціях це гендерно нейтральний і найпоширеніший вибір. わたくし є жорсткою версією わたし та має елегантний вигляд.
僕 (ぼく)	僕 – це щирий, ввічливий займенник із дещо чоловічим (точніше, хлоп'ячим) відчуттям, а також конотаціями культурності.
俺 (おれ)	俺 – це займенник із сильним чоловічим відтінком, який іноді можна сприймати як вульгарний.
うち	うち відносно недавно став загальнонаціональним, переважно серед молодих жінок, які розмовляють.

Особливості застосування особистих займенників 2 особи

貴方 (あなた)	あなた є стандартним вибором у підручниках, як і 私. Це відносно нейтральний займенник другої особи, але він може набувати різних відтінків залежно від способу його використання.
君 (きみ)	君 має низку нюансів. Незважаючи на те, що в словниках його описують як «дружній», він часто асоціюється з розмовою керівників-чоловіків зі своїми підлеглими, і в наш час може здатися поблажливим або снобістським. Поза ієрархічними місцями воно виражає літературний або поетичний відтінок, подібний до 僕, і часто використовується в творчому письмі.
お前 (おまえ)	お前 – це займенник другої особи чоловічого роду та грубий – його часто використовують для лайки! Це також може бути спосіб висловити прихильність близьким друзям, партнерам і родині в дуже невимушеній формі.

Особливості застосування особистих займенників 3 особи

彼 (かれ)/彼女 (かのじょ)	彼 означає «він», а 彼女 означає «вона». Однак вони використовуються набагато рідко, щоб уникнути повторюваного звучання. Вони також можуть означати «хлопець» і «дівчина».
こいつ/そいつ/あいつ	По суті, こいつ означає «ця людина», そいつ означає «та людина», а あいつ «та людина там». Це дуже випадкові слова, схожі на «цей хлопець» або «той чувак», хоча вони не вказують на конкретну стать.

Суфікси множини

たち, だち	Формує множину іменників та займенників. 私 ваташі перетворюється на 私達 ваташітачі. Виняток – 友達 тоmodаті – «друг». Приєднання до імені означає «...і інші»: «山田達» – Ямадатачі, «Ямада та інші».
かた, がた	Більш ввічливий суфікс, ніж だち.
とも, ども	Скромно. Створює відчуття роз'єднаності, тому можна вважати грубим.
ら	Неформальне (彼ら, карера; 僕ら, бокура; 俺ら, ораера; 奴ら, яцура; あいつら, айцура). Використовується з неформальними займенниками і, особливо, з грубими словами: お前ら, омаера.